

Nếu chúng ta vô ý đi b để ng ph người Việt,

người ta không cần chúng ta xin lỗi, họ xin lỗi trước: "I am sorry", sự việc coi như được giải quyết một cách lịch sự, nhẹ nhàng. Nhưng nếu chúng ta để ng ph người Việt, sẽ có một cuộc cãi cọ kéo dài không biết bao lâu. Đôi khi hai người đi xe đạp để ng vào nhau, xe không hỏng, người không hề hấn gì nhưng lại kể b để u người sút tai sau một hồi gây ồn. Đứa con khóc thay vì đổ cho nó nín, chúng ta trách v, v trách chúng ta thành ra cãi nhau. Tôi chuyển n nh nh t y hai người lỗi nhưng chuyển n t ngày xa ngày xa ra k, ra trách, phân trần hàng tiếng để ng họ mãi ch m d t.

Đó là chuyện nh, nhưng việc làm của họ khiến người ta b ra cả ngày cả buổi, có khi cả tháng để ch b i m ng nh c đi đến thù hận nhau suốt đời. Chúng ta sống bằng tình cảm quá nhiều, quá nặng ch quan nên sẽ phân biệt phải trái không rõ ràng, họ người nào nói nh u, ch i, m ng nh u, nói để c nh u l i cay để c để c coi là người gi i, người th ng. Th ng không cần c trên sẽ đúng, sai làm người ta không cần lý l, c nói b a, nói ngang, nói th nào cũng để c. Do đó tôi nghĩ có câu: "Một người nói ngang cả làng không lỗi." Xa hơn nữa, có khi đem nhau ra trình c cả quan vì một chuyện không đâu.

Sống ở ngoại quốc, chúng ta thấy người ta đi xa với nhau lịch sự, rộng lượng và khôn ngoan hơn chúng ta. L và ch m nhau, cả hai bên cùng nói "sorry" (xin lỗi), việc không đáng gì v l i đó là sự sự t; trong cả quan nếu chúng ta vô ý làm họ h ng để v t hay làm sai, người ta nói "don't worry" (để ng b n tâm) rồi người ta ph v i mình s a ch a hay ch b o đi u sai sót vì việc đã xảy ra rồi có một ng m hay c n nh n cũng không l i để c, ch thêm một thì gi và làm buồn người khác.

Hàng xóm có đi u không v a lòng, người ta bán nhà đi ch khác, cãi nhau một thì gi và thêm b c mình. Tôi biết một gia đình người Việt sang đây (M) nhưng quen l i sống ở Việt Nam, không biết tôn trọng hàng xóm, mà băng Video và DVD cho phát ra hai cái loa cả ngàn oát

(watt) b t k ngày đêm làm cho cái nhà sát bên c nh 1 năm đ i ch ba, b n l n. Tr ng h p này b bên nhà ch c ch n s ch i b i nhau, có khi th a ki n hay đánh đ m nhau n a không ch ng.

V n đ ch i b i c a ng i Vi t, đã có nhi u ng i nói t i nh nhà văn Nguy n công Hoan hay h c gi Lê văn Siêu. M i đây đ ng tác gi Nguy n th Tuy t Ng n và Tr n ng c Thêm trong bài "Ng i Vi t Ch i" đăng trên t báo Pháp Lu t Sài Gòn s Xuân Canh Thìn 2000 và đăng l i trong cu n "Tìm V B n S c Văn Hoá VN" cho r ng l i ch i c a Vi t Nam đã b c vào hàng "ngh thu t" và góp ph n làm kho tàng văn hóa VN c truy n thêm phong phú (Tr n ng c Thêm TVBSVHVN trang 293, Nhà xu t b n T ng H p TPHCM in l n th 4).

Dù đ ng i phía nào hay qua góc đ nào thì ch i b i không th x p vào hàng ngh thu t vì ngh thu t luôn luôn h ng v cái Th t, cái T t, cái Đ p (Chân - Thi n - M). Ch i b i là dùng nh ng l i nói cay đ c đ nguy n r a, trừ o, m t sát ng i khác sao g i là t t, đ p đ c? Ch i b i là qua l i nói mu n đào m cu c m nhà ng i ta, b t ông bà t tiên nhà ng i ta ăn nh ng th d dáy, ô u . Mu n b m v m, xé nát ng i ta mà nói r ng góp ph n làm phong phú n n văn hóa c truy n trong khi Văn Hóa mang tính Nhân B n: thân ái, đ l ng, khoan dung, hòa h p.

Tóm l i ch i b i là hành đ ng x u, vô văn hóa đã có t lâu (nay đã gi m r t nhi u) nên qua th i gian đ c g t rửa thành bài b n, có v n đ i u, nh p nhàng đ i x ng. Các dân t c khác không có l i ch i tàn t , thâm đ c, đ n v t (ng i ta ch i n ng nh t là "đ con v t (heo, bò, ng a) hay đ què, mù, th i tha...") và cũng không ch i h t ngày này sang ngày khác nh chúng ta.

Quê tôi bên b sông H ng, phía trong đê là đ ng c y lúa, ngoài đê g n b sông là trang tr i hàng năm vào kho ng tháng 6, tháng 7 âm l ch n c l t dâng lên, m i nhà i trên n n đ t đ p cao trông nh m t hòn đ o. Tôi nh h i còn bé có hai bà hàng xóm m i làm thông gia v i nhau đ c ít lâu đã x y ra xích mích vì bà bệnh con bà, tôi bệnh con tôi (v ch ng tr nào mà không có trách móc, cãi c v t). Lúc đ u ch trao đ i qua nh ng ti ng bóng gió c a bà m v sau bi n thành ch i nhau công khai. Hai nhà i cách nhau qua m t khu v n đ 50 mét (150 feet) đang b n c l t dâng cao làm gi i tuy n ngăn cách, m i bà i m t bên ch i chỗ sang nhà nhau m y ngày m i đ t. Gi ăn, gi ng là nh ng cu c t m đình chi n:

- Bà ch i m y b n c mi ng, đ bà xúc mi ng xong bà s đào m , đào m nhà m y lên.

- Quân ch t t t, đối thì v n c đi, l y s c mà nghe tao lời ông bà, ông v i nhà mỳ ra tao d y.

Nh ng l i ch i b i thô l , cay đ c nh ng l i có v n, có đ i u. Đ i khái:

- M cha mỳ d i đ t
 Tao h t lên tr i
 Tao ph i ngoài l
 Cho qu nó m
 Cho chó nó tha
 Cho ông đi qua
 Cho bà đi l i
 Vén đá... ..lên đ u
 Nh c i...là nh c.

Bà kia không kém:

- Th quân chua ngoa
 Th ng cha mỳ d i
 T đ i mỳ ngu
 Tao k p vào khu
 Tao k p vào háng
 Tao đánh, tao m ng
 M t c tr tr...

Chúng ta v n kính tr ng t tiên không hi u sao ng i ta c thích đem ông bà nhau ra ch i. Mình không tr ng Ông bà, cha m ng i thì ng i không tr ng ông bà, cha m mình.

Sau đây là "bài ch i" m t tr m gà do h c gi Lê văn Siêu ghi l i kèm theo l i bình lu n:

"- A...con gà c a tao nó i nhà tao thì nó là con gà, nó vào nhà mỳ thì nó thành con cú, con cáo, thành th n nanh đ m nó m vào đ u nhà mỳ. Mỳ tr con gà c a tao thì thôi, mỳ ăn con gà c a tao thì mỳ x ng c n h u, mỳ ch t tr đ ng c. Mỳ đi sông đ m đồ, mỳ đi

đồng chửi t chửi. Tao chửi cho đến ông tam đĩ nhà mày trêu xuống, cho đến mợ c mợ nhà mày ra mợ thôi..." (Lê văn Siêu, Văn Minh VN trang 224).

Sau đây là lời bình của nhà học giả: "Chửi cho đến đâu rau phải múa, chúa đất phải cưỡi. Chửi cớ nhẽ là hát hay. Chửi sôi lên sùng sục, đả c lên ló ló. Chửi mà thành võn, thành điếu lên bổng xuống trầm." (Lê văn Siêu, VMVN trang 225).

Việc chửi bới trên gôn nhẽ mai mốt nhẽ ng việc hay cãi cớ vốn tồn tại trong gia đình cũng nhẽ ngoài xã hội. Chúng ta hay chấp nhứt nhẽ ng chuyện nhẽ nhứt và không có tình thẹn bao dung.